Hallintovaliokunnalle

Viite: HE 71/2025
Aihe: Kirjallinen asiantuntijalausunto
Asia: LAUSUNTO Hallituksen esityksestä rikoslain 16 luvun muuttamiseksi (sinivilkkusabotaasi)

Suomen Sopimuspalokuntien Liitto ry pitää hallituksen esitystä rikoslain 16 luvun muuttamisesta (ns. sinivilkkusabotaasi) tärkeänä ja tarpeellisena. Muutoksella vahvistetaan poliisi-, pelastus- ja ensihoitohenkilöstöön ja toimintaan kohdistuvan haitanteon ja väkivallan paheksuttavuutta ja signaloidaan yhteiskunnan suojelevan turvallisuuden tekijöitään. Nyt esitetty muutos on hyvä ja esitetyn laisena kannatettava. Esitetty lainmuutos koskee myös sopimuspalokuntalaisia, jotka hoitavat Suomessa arviolta 40–60 % pelastustoimen hälytystehtävistä. Haluamme kuitenkin nostaa esiin muutaman huomion ja tarkennuksen.

Sopimuspalokuntalaisten asema

Korostamme, että sopimuspalokuntalaisiin kohdistetun väkivallan tuomittavuus on nykytilanteessa ollut puutteellista ja osin epäselvää, mikä on johtanut ongelmiin käytännössä. On tärkeää, että ehdotettu sääntely tunnistaa sopimuspalokuntalaiset hälytystoimintaan osallistuvina toimijoina ja ulottaa näin lain muutoksen kattavuuden heidän toimintaansa riippumatta työsuhteen muodosta tai olemassaolosta. Tämä on ansiokkaasti esitetyssä lain muotoilussa nyt toteutettu.

Soveltamisalan täsmennys

Pidämme välttämättömänä, että lain perusteluissa vielä täsmennetään kaikkea sitä suojattavaa toimintaa pelastustoiminnan osalta, johon laki kohdistuu. Muotoilu hälytystoiminnasta ei itsessään välttämässä kata esimerkiksi harjoitustoiminnan, turvallisuusviestinnän taikka muun palokuntatoiminnan aikana sopimuspalokuntalaiseen kohdistettua väkivaltaa, väkivallan uhkaa tai haitantekoa. Sopimuspalokuntalainen ei tällä hetkellä yksiselitteisesti ole muun lainsäädännön osalta sellaisessa suojassa, kuin hyvinvointialueen pelastustoimen päätoimisessa virassa tai edes työsuhteessa oleva henkilö, jonka vastustaminen väkivaltaisesti esimerkiksi harjoitustoiminnan aikana olisi erityisen rangaistavaa taikka työsuhteen perusteella lievissäkin tapauksissa virallisen syytteen alainen rikos. Perusteluissa todetaan kuitenkin myöhemmin, että esimerkiksi ilman erityistä hälytystehtävääkin liikkuvan tai pysäköidyn hälytysajoneuvon kulun estäminen ja näin ollen valmiuteen vaikuttaminen olisi hälytystoiminnan olennaisena vaikeuttamisena rangaistavaa. Tätä tulisi perusteluissa vielä avata tarkemmin, jotta mahdollisissa lain käytön tilanteissa tulkinnan vara olisi vähäisempi ja käyttö selkeämpi. Lakiehdotuksen mukaiset

rikokset todetaan virallisen syytteen alaisiksi rikoksiksi, tätä pidämme erittäin tärkeänä, sillä osalla sopimuspalokuntalaisista ei ole työsuhdetta taikka työnantajaa ja näin ollen esimerkiksi palokuntayhdistyksellä ei ole ollut oikeutta ajaa sopimuspalokuntalaiseen kohdistuvia lieviä pahoinpitelyrikoksia eteenpäin oikeusprosessissa niiden jäädessä asianomistajarikoksiksi.

Välineistö ja infrastruktuuri

Esitys kattaa ajoneuvoihin ja olennaisiin välineisiin kohdistuvat teot. Pelastustoimen olennainen välineistö on nyt kuvattu sammutusvälineistöksi, normaalista pelastustoimen perusajoneuvosta, eli sammutusautosta saattaa kuitenkin löytyä jopa yli 300 erilaista kalustoartikkelia. Tätä tulee tarkentaa jotenkin vielä lain perusteluissa. Mahdollisuus olisi mainita tehtävän hoitamiseen liitetty kokonaisharkinta jälkikäteisessä tarkastelussa, tällöin tapauskohtaisesti arvioitaisiin, oliko kalusto, johon haitanteko on kohdistunut, olennaista. Huomautamme myös, että lain kattavuus tulisi ulottaa pelastustoimen keskeisiin kiinteistöihin (paloasemat, kalustovarikot, venelaiturit), jotka ovat välttämättömiä toiminnan jatkuvuudelle (toimintakyvyn palauttava infrastruktuuri) ja helposti tunnistettavia kohteita.

Käytännön tilanteet

Toivomme kiinnitettävän etenkin pelastustoiminnan osalta huomiota siihen, että lain perusteluissa selkeytetään vielä tehtävän hoitamisen haittaamista. Pelastustoimessa on pääsääntöisesti enemmän käytettävissä eri resursseja, kuin muilla lain kohteena olevilla toimijoilla. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että samalle tehtävälle voidaan tarvittaessa hälyttää jopa kymmeniä pelastusyksiköitä. Näin ollen yksittäisen yksikön toiminnan estämisen kohdalla voi tulla haasteeksi arvioida jokaisen tehtävän kohdalla erikseen haitan aste toiminnan vaikeuttamisen osalta. Perusteluissa tulisi näin ollen kiinnittää huomiota myös tähän seikkaan ja selkeämmin ohjata arvioimaan toiminnan estämistä itsessään, ei käsillä olleen tehtävän hoitamisen onnistumisen kautta.

Katsommekin, että yhteiskunnan tulee yksiselitteisesti signaloida, että ensihoidon ja pelastustoiminnan estäminen, haittaaminen tai väkivalta näitä toimijoita kohtaan on erityisen moitittavaa ja rangaistavaa. Lainsäädännön tulee antaa myös sopimuspalokuntalaisille selkeä ja konkreettinen suoja, joka tukee heidän turvallisuuttaan ja vahvistaa työn arvostuksen tunnetta. Esitetty lain muutos tukee tätä jo nyt vahvasti, mutta toivomme esittämiemme seikkojen huomioimista vielä lain valmistelussa.